

Eseu despre particularitatile unui text poetic sau ale unui text dramatic studiat din opera lui Marin Sorescu

Scrive un eseu de 2 – 3 pagini, despre particularitatile unui text poetic sau ale unui text dramatic studiat din opera lui Marin Sorescu, pornind de la ideile exprimate in una dintre urmatoarele afirmatii critice:

"Sorescu [...] mediteaza la ceea ce scrie si scrie invalund tragicul, sublimul, grotescul in plasa fina a ironiei. A pune aceste notiuni in raporturi insolite este tehnica lui. in configuratia ei intra si un element de absurd calculat, acela care faciliteaza patrunderea paradoxului in poem." (Eugen Simion, Scriitori romani de azi)

"Piesele [lui Marin Sorescu] sunt in fapt niste parabole sub forma unor monologuri dramatice [...] in care spiritul nostru poate citi mai multe lucruri. O tehnica a ambiguitatii, foarte raspandita si ea in teatrul modern, face ca faptele sa poata fi interpretate in mai multe feluri". (Eugen Simion, Scriitori romani de azi)

Pentru a prezenta particularitatile unui text dramatic din opera lui marin Sorescu, trebuie sa remarcam ca spectacolul dramatic este una dintre cele mai vechi forme de expresie artistica si, drept urmare, una dintre cele mai supuse rigorilor compozitionale (de la structura exterioara pana la repere temporo – spatiale in cadrul actiunii). in istoria evolutiei teatrului au existat, inasa, cateva momente de ruptura, care au condus la inovarea structurilor dramatice traditionale. in literatura romana postbelica, speciile dramatice traditionale nu se mai disting si, in general, se estompeaza limitele dintre epic, liric si dramatic.

Estomparea granitelor in dramaturgie este anticipata de cateva forme teatrale lansate in modernismul interbelic, cum sunt comedia absurdului (Gheorghe Ciprian), comedia lirica si sentimentala (Mihail Sebastian), drama expresionista sau drama mitica (Lucian Blaga, G. M. Zamfirescu), "comedia tragica" (Mihail Sorbul) etc. Se cultiva: teatrul suprarealist, care parodiaza simboluri, conventii literare ale anumitor specii si foloseste automatismul verbal; teatrul istoric, avand drept caracteristici demitizarea istoriei, parodia cliseelor (destinul national), cultivarea comicului bufon si burlesc, dar si gravitatea meditatiei care transpare sub aspectul ludic (Marin Sorescu, Racea, A treia teapa); teatrul parabolic, care prezinta, in forma alegorica, "povesti" despre libertatea si limita umana, impune motivul spatiului inchis, se distinge prin ironie si lirism (Marin Sorescu, Setea muntelui de sare); farsa tragica, prin care se parodiaza structuri ale tragediei si se cultiva absurdul, comicul si burlescul. Teatrul postmodern va impune noi structuri dramatice, "dizolvand" subiectul si deconstruind personajul. Teatrul postbelic e caracterizat de sintagma "anti": se vorbeste despre antiteatru, antiliteratura, antipiese.

Piesele de teatru asociaza elemente comice si elemente tragice (pana la suprapunere), reiau in sens parodic structuri ale teatrului anterior (personajul, conflictul, tipuri de personaje consacrate, cum ar fi confidentul, mesagerul, primul amoretz), practica impuritatea stilului (se imbrina frecvent

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

---

stilul "inalt" cu cel familiar si chiar argotic). Foarte des, autorii recurg la metateatru, implicit sau explicit, ceea ce denota evolutia nivelului de receptare a textului. In aceste conditii, este aproape imposibil de clasificat teatrul contemporan in tipuri sau de stabilit o formula de identificare a catorva specii teatrale. Teatrul sta sub semnul absurdului, care produce o ruptura fata de teatrul clasic.

Fragmentarea fabulei, lipsa dialogului, abandonarea definitiva a "scriiturii literare" sunt alte caracteristici ale teatrului modern. Teatrul nu mai este "discurs in jurul unei actiuni", nici "limbaj al ideilor" sau "camp de probleme"; el nu mai face demonstratia analitica a conditiei umane, nu mai vorbeste de angoasele si incertitudinile umane, ci le "arata". Subiectele sunt apropiate de cotidian, nararea se face pe baza unor tablouri succesive, fara legatura intre ele. Actiunea scenica se construiește pe nararea discontinua, pe tablouri disparate, decupate, care, intr-un final, concep un "sens", ducand spre o viziune ordonata. Monologul sufera o modificare in modul de organizare: personajele se succed si se intalnesc fugitiv in scena, isi recita monologul, fara a exista intre ele eventuale puncte comune (reprezinta, de exemplu, puncte de vedere diferite asupra realitatii privite sau traite divers

Personajele sunt stilizate, nu au tipicitatea caracterologica sau sociala din dramaturgia epocilor anterioare. Renuntarea la psihologia verosimila a personajului se produce treptat, incepand cu simbolismul si cu expresionismul. Personajele nu au, uneori, identitate, alteori identitatea stranie este sugerata prin nume – Runa, Rilda, Hunar, Mira, Gaman – sau devin personaje generice (Mama, Fiul, Batrana, Paznicul).

Iona, de Marin Sorescu, este una dintre piesele reprezentative pentru formele de manifestare ale teatrului modern. Integrata intr-o trilogie, Setea muntelui de sare, cuprinzand parabole "sub forma unor monologuri dramatice" (Eugen Simion, Scriitori romani de azi) pe tema destinului uman, piesa este structurata la nivel compozitional in patru tablouri, in care apar trei personaje: Iona, Pescarul I, Pescarul II (cele din urma fara nicio replica in text). Renuntand la conventiile de compozitie ale textului dramatic – actiune, dinamism, dialoguri care determina evolutia actiunii - , piesa lui Marin Sorescu este o metafora a destinului uman, dupa cum marturisea insusi scriitorul: "imi vine sa spun ca Iona sunt eu...

Cel ce traieste in tara de Foc este tot Iona, omenirea intreaga este Iona, daca-mi permite. Iona este omul in conditia lui umana, in fata vietii si in fata mortii". Asadar, ni se propune o alta formula de spectacol dramatic. Pentru ca, in opinia lui Marin Sorescu, "teatrul este el insusi o forma a poeziei, metafora concretizata, imagine complexa la diverse niveluri de semnificatie si asociere, de la cel mai rudimentar concret la cel mai ezoteric abstract." De aceea, "O tehnica a ambiguitatii, foarte raspandita si ea in teatrul modern, face ca faptele sa poata fi interpretate in mai multe feluri". (Eugen Simion, Scriitori romani de azi)

Consecvent in ilustrarea noii formule teatrale, autorul valorifica elemente din mitul biblic al lui Iona, desi personajul creat de Marin Sorescu nu a savarsit nici un pacat pe care sa-l ispaseasca. Singura lui vina este conditia umana, in limitele careia traieste, intuindu-le, dar neputand sa le

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

---

depaseasca. Daca profetul biblic isi recunostea neputinta de a exista in afara cuvantului divin, Iona din teatrul modern monologheaza in desert. Modificand mitul biblic din perspectiva vietii contemporane, autorul creeaza un personaj atipic, simbol al individului insingurat, al carui strigat e o incercare de regasire a identitatii.

El nu vorbeste cu Dumnezeu inasa, ci cu el insusi. Iona lui Marin Sorescu nu e un profet, care se impotriveste poruncii divine si este pedepsit, ci un pescar umil. De aici, singuratatea absoluta a personajului, care nu are nici un interlocutor – simbolic, pescarii care trec prin scena, anonimi, nu intra in dialog cu Iona, purtandu-si povara cotidiana. Pescarul Iona se afla in fata marii, ii simte mirosul, briza ii mangaie obraji, si totusi, aceasta mare ramane intangibila, e o iluzie, pe care personajul crede ca o poate atinge. Eroul traieste intr-o permanenta asteptare, a pestelui fabulos. incercand sa-si insele destinul, pescarul isi aduce de acasa un acvariu, ca sa-si creeze iluzia propriei utilitati. Jocul in care se inscrie este, inasa, acela al unei vietii inchise.

Prin tehnica monologului (dislocat), autorul evidentiaza miscarea sufleteasca a personajului, care "ca orice om foarte singur, vorbeste tare, cu sine insusi, isi pune intrebari si-si raspunde, se comporta tot timpul ca si cand in scena ar fi doua personaje. Se dedubleaza si se strange dupa cerintele vietii sale interioare si trebuintele scenice".

Este una dintre putinele didascalii ale textului, inovatia mergand pana la imaginarea unui decor minimalist, cu un pronuntat caracter simbolic. in tabloul I, apa e simbolizata prin niste cercuri trasate cu creta, motivul cercului sugerand limitarea, imposibilitatea personajului de a-si depasi conditia; in acelasi sens, pestisorii care inoata in acvariu ar putea face trimitere la incapacitatea omului obisnuit de a intelege ca traieste intr-un spatiu limitat. in tabloul al II-lea, pantecele urias care se inchide si se deschide ritmic poate fi un simbol al destinului implacabil. in tabloul al III-lea, mica moara de vant poate fi un simbol al trecerii fara sfarsit, iar in tabloul al IV-lea, "ceva nisipos" desemneaza un univers degradat, un simulacru de plaja pe care Iona isi doreste sa poata respira aerul nefarsit si curat al marii.

Scena infatiseaza nenumarate burti de peste, unele despicate, altele asteptand sa fie despicate, intr-o incercare de eliberare mereu sortita esecului. Asadar, Iona e prizonier, inghitit de o balena. Soarta lui accentueaza una dintre temele fundamentale ale dramaturgiei moderne – lupta cu moartea. Neacceptand destinul ca pe o fatalitate, Iona se zbate pentru a iesi din aceasta situatie, pentru a gasi o solutie, reflectand, pe masura ce inainteaza, asupra conditiei umane, a raportului om – divinitate, a iubirii. Prin aplecarea inspre sine, personajul incearca sa refaca elementele caracteristice unei realitati familiare, in plina atmosfera absurda. Spintecand burta balenei, pentru a gasi o iesire, Iona intra in spatii din ce in ce mai limitative, iar gestul sau se dovedeste inutil, pentru ca absurdul nu are si nu poate avea solutii rationale. Orizontul lui Iona se defineste ca "un sir nefarsit de burti", sugerand, simbolic, limitarea conditiei umane. Iona insusi vorbeste despre existenta umana ca despre un esec: "ne scapa mereu cate ceva din viata, de aceea trebuie sa ne nastem mereu". De altfel, personajul lui Marin Sorescu are darul de a rosti adevaruri profunde intr-un limbaj nonsententios, simplu.

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Fiecare dintre cele patru tablouri – o ultima concesie facuta structurii dramatice traditionale – contine cate o replica memorabila: "Apa asta e plina de nade, tot felul de nade frumos colorate. Noi, pestii, inotam printre ele, atat de repede, incat parem galagiosi. Visul nostru de aur e sa inghitim una, bineinteles, pe cea mai mare. Ne punem in gand o fericire, o speranta, in sfarsit, ceva frumos, dar peste cateva clipe observam mirati ca ni s-a terminat apa." (tabloul I); "Daca as avea mijloace, n-as face nimic altceva decat o banca de lemn in mijlocul marii. [...] Ar fi ca un locas de stat cu capul in maini in mijlocul sufletului" (tabloul al II-lea). "Eu cred ca exista, in viata lumii, o clipa cand toti oamenii se gandesc la mama lor", "Ne scapa mereu cate ceva in viata, de aceea trebuie sa ne nastem mereu", "Un sfert din viata il pierdem facand legaturi intre idei, intre fluturi, intre lucruri si praf" (tabloul al III-lea); "Cum se numeau batranii aceia buni, care tot veneau pe la noi cand eram mic? [...] Cum se numea dracia aceea frumoasa si minunata si nenorocita si caraghioasa, formata din ani, pe care am trait-o eu?" (tabloul al IV lea).

Autorul insusi marturisea despre replicile memorabile ale pieselor sale parabolice: "Citite fara dialog, aceste piese pot deveni o carte de filozofie..." Realizata, asadar, ca o mare metafora "in care spiritul nostru poate citi mai multe lucruri", piesa urmareste avatarurile devenirii lui Iona, experientele sale ontologice, in trecerea de la starea de nepasare, de inconstienta (tabloul I), la starea de luciditate (tabloul al IV-lea).

Iona nu este un personaj tipic pentru un text dramatic. De altfel, in conditiile in care intregul text nu reliefeaza o actiune, ci urmareste evolutia unor stari sufletesti, conflictul devine atipic, interiorizat. Iona isi incheie cautarea marii si a nadei "celeii mari" printr-un gest decisiv. intelegand ca nu demersul cunoasterii sau al depasirii limitelor proprii este gresit, ci modul in care este acesta condus, Iona indreapta cutitul cu care spintecase burtile de balena spre propria burta: "Am pornit-o bine. Dar drumul, el a gresit-o. Trebuia s-o ia in partea cealalta. [...] E invers. Totul e invers. Dar nu ma las. Plec din nou. De data aceasta, te iau cu mine. Ce conteaza daca ai sau nu noroc? E greu sa fii singur."

Gestul final al lui Iona a fost interpretat in mai multe moduri: poate sugera dubla identitate a individului in labirintul vietii – jucarie a destinului (prizonier in burtile succesive), dar si destin propriu – zis (Iona isi spinteca burta intr-un gest care afirma libertatea absoluta a oricarui individ). S-a afirmat (Eugen Simion) ca sinuciderea nu este, in cazul lui Iona, o solutie a iesirii din "comedia existentei", cum este in cazul eroilor lui A. Camus. Pe eroul lui Marin Sorescu il preocupa posibilitatea iesirii din "ceva", o data nascut, iar personajul fiind convins ca moartea nu e decat un prag simbolic, "un nou capat de drum". in esenta, nu atat asumarea mortii ca rezolvare a unui destin limitat conteaza, cat mai ales afirmarea revoltei ca atitudine polemica fata de un destin insumabil. Tragicul nu rezida in moartea propriu-zisa, ci in curajul confruntarii destinului propriu (omul – jucarie a destinului) cu destinul lumii. Regasirea identitatii ("Mi-am adus aminte: Iona. Eu sunt Iona") este echivalenta cu descoperirea unui adevar simplu: oricat de limitativa ar fi conditia umana, omul e liber atat timp cat se descopera/cunoaste pe sine. Imposibilitatea de a se da un singur raspuns acestui act sustinand o alta caracteristica a teatrului modern: pluralitatea sensurilor, finalul deschis interpretarilor.

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari

<http://referatenoi.ro>

Piesa lui Marin Sorescu propune cititorului un conflict atipic si un personaj original. Caracterul simbolic al situatiilor reprezentate sustine caracterul de metafora scenica al textului, structurat sub forma unui amplu monolog dedublat. Minimalizarea decorurilor, simplitatea gesturilor personajului, care traieste exclusiv la nivel interior, transforma piesa lui Marin Sorescu intr-o parabola - ampla meditatie pe tema destinului uman - si accentueaza ideea ca "O tehnica a ambiguitatii [...] face ca faptele sa poata fi interpretate in mai multe feluri" (Eugen Simion, Scriitori romani de azi), ceea ce ii confera si caracter de opera deschisa.